

19/VII/1979

El llenguatge

Antònims (II)

Molts dels antònims que presenten els verbs de significació positiva són les seves formes compostes obtingudes amb el prefix negatiu des: desfer, desvestir, desaprovar, deslligar, despenjar, etc. (Cal remarcar que el prefix in només té significació negativa en els composts formats sobre noms i adjectius, molts d'ells derivats verbals, com introbable, increïble, indesitjable, etc., però no en els verbs, en els quals indica moviment de fora a dins). Però no tots els verbs han demostrat posseir aquesta capacitat de crear, per composició, el seu antònim, encara que no presentin tampoc cap verb primitiu de sentit oposat. Observem, aleshores, com el llenguatge ha creat diverses locucions o perifrasis amb què es pot expressar aquest sentit: caminar i estar-se parat, adonar-se i passar desapercebut, amoïnar i deixar tranquil, entendre i quedar-se a l'escapça. Alguns cops, és clar, l'ús d'aquestes perifrasis comporta una estructura sintàctica diferent: Me'n vaig adonar i Em va passar desapercebut.

Amb tot, hi ha casos en què l'expressió del sentit contrari al d'un verb determinat no és possible sinó amb el mateix verb en oracions negatives, normalment amb l'adverbi de negació no o bé amb la preposició sense. És el que s'esdevé en verbs tan elementals com ésser o tenir. En castellà existeix un antònim d'aquest darrer verb, «carecer», que alguns no s'estan d'adaptar al català amb la forma «carèixer», la qual, però, és totalment inadmissible. L'acció contrària a la del verb tenir s'ha d'expressar, en català, amb la frase negativa no tenir: El verb tenir no té antònim. Anàlogament, en el cas de voler s'ha de presentar antònims com rebutjar o refusar com que pel seu caràcter emfàtic no són aplicables sinó en determinades ocasions, normalment recorrem a la frase no voler. És sabut que en llatí existien els antònims dels verbs modals voler i poder però no van passar a les llengües modernes que en són el prolongament. Notem, també, que en el cas d'un verb com saber que té el seu antònim en la forma cuita ignorar, el llenguatge popular diu usualment no saber.

Cal advertir, encara, que no tots els verbs tenen el mateix valor duratiu que els seus antònims. Així, semblantment al que acabem de dir sobre no saber i ignorar, el llenguatge popular prefereix no recordar a oblidar. Però recordar i oblidar no tenen el mateix valor duratiu. L'oració equivalent —preferible en cert tipus de llenguatge— de Ho sabia però me n'he oblidat és Ho sabia però no me'n recordo.

Albert Jané